

Uchwała Nr XVIII/171/2020
Rady Gminy Grzmiąca
z dnia 3 grudnia 2020 roku

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.) oraz na podstawie art. 10 ust 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 852z późn. zm.) Rada Gminy w Grzmiącej uchwala co następuje:

§ 1.Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grzmiąca.

§ 3.Traci moc Uchwała Nr XVIII/94/2019 Rady Gminy Grzmiąca z dnia 19 grudnia 2019 r.w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok.

§ 4.Uchwała wchodzi w życie z dniem 01stycznia 2021 r.

Przewodnicząca Rady Gminy

Monika Stokowiec

GMINNY PROGRAM

PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA

PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

ORAZ

PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

W GMINIE GRZMIĄCA

NA 2021 ROK

I. Wstęp

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek corocznego opracowania i uchwalenia gminnego programu w zakresie profilaktyki uzależnień. Zgodnie z orzecznictwem NSA z 9 stycznia 2014 roku możliwe jest przygotowanie jednego programu obejmującego przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii. Przygotowany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na 2021 rok określa lokalna strategia w zakresie zarówno profilaktyki jak i redukcji szkód zdrowotnych społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej.

Podmiotami wyznaczonymi przez ustawodawcę do realizacji zadań Ustawy, są organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Zadania samorządów gminnych są określone w formie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Do tych zadań Zgodnie z art.4¹ Ustawy należy w szczególności:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo- wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych art. 13¹ (*zakaz reklamy alkoholu*) i art.15 (*zakaz sprzedaży alkoholu nietrzeźwym, nieletnim i na kredyt*) Ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,

- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Program uwzględnia także zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii. Zgodnie z art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii zadania te realizuje się poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo - wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- 1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą,
- 2) pomoc w leczeniu, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- 3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) szkodliwe używanie alkoholu jest przyczyną ponad 3 mln zgonów rocznie, a także wielu chorób oraz niepełnosprawności powiązanych z utrzymującym się wysokim spożyciem alkoholu. WHO wzywa rządy poszczególnych krajów do wdrażania skutecznych strategii w kierunku redukcji skali szkodliwego używania alkoholu w poszczególnych społeczeństwach (priorytet w obszarze zdrowia publicznego).

Program w znacznej mierze jest kontynuacją działań realizowanych w poprzednich latach. Zadania dostosowane są do możliwości prowadzenia określonych form pracy oraz w oparciu o posiadane zasoby.

II. Diagnoza Problemów Społecznych

Niniejsza diagnoza społeczna została zrealizowana na terenie gminy Grzmiąca w miesiącach wrzesień – październik 2019 roku przez Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji z siedzibą w Krakowie, mając na celu ukazanie skali problemów uzależnień społecznych na terenie gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- ✓ zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ określenie skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- ✓ zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- ✓ pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków,

- ✓ zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców).

1. Uzasadnienie i wybór techniki badawczej

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów szkół zlokalizowanych w Gminie Grzmiąca. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie gminy Grzmiąca rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców. Zostały one wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.

W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców gminy. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.

2. Dobór próby

W badaniu łącznie wzięło udział 279 osób (100 mieszkańców, 162 uczniów szkół podstawowych, oraz 17 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

3. Narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

4. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminy Grzmiąca w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców Gminy Grzmiąca,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy Gminy Grzmiąca – uczniowie szkół podstawowych,
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie gminy Grzmiąca mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu,
- sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy.

Powyższe informacje mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych

zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Grzmiąca, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)¹ podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież, są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka²:

Czynniki ryzyka:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych³. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- poczucie przynależności,
- pozytywny klimat szkoły,
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,

2. Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

3. Słownik terminów według PARPA, źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 03.10.2019).

- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Są odpowiednim oddziaływaniem wśród młodszych mieszkańców gminy, czyli uczniów szkół. Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty, także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży.

Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół podstawowych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- ✓ pozytywne nastawienie do nauczycieli,
- ✓ udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,
- ✓ aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,
- ✓ dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju. Program profilaktyczny powinno się również uwzględnić w działaniach związanych z profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które będą skierowane do wszystkich mieszkańców gminy Grzmiąca. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób

uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie gminy Grzmiąca.

4.1. Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych w gminie powinny polegać na:

2. Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni przemocą wszelkimi uzależnieniami od substancji psychoaktywnych i alkoholu, oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom. Skuteczne rozwiązywanie problemu alkoholowego i narkotycznego zależy od różnych podmiotów instytucji, które działają w tym zakresie, np. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grzmiącej.;

3. Anketowani mieszkańcy (łącznie 72%) deklarują, że ich spożywanie alkoholu w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu⁴. Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji by wypełnili test autodiagnozy, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania

4. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

alkoholu.

4. Poleca się rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc. Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.
5. Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieska.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
6. Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości.
7. Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy, oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
8. Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych ale też rodziny i bliskich).
9. Rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy. Z badań wynika, że 47% ankietowanych sprzedawców nigdy nie uczestniczyło w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu w gminie.
10. Udoskonaleniu działań profilaktycznych w Gminie Grzmiąca. Rekomenduje się rozpowszechnianie ulotek promujących gminę oraz tego jakie wydarzenia kulturowe związane z profilaktyką dzieją się w danym momencie w gminie.
11. Współpraca z mediami jest również ważnym elementem budowania społecznego poparcia dla działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania

problemów alkoholowych oraz edukacji społecznej.

12. Dalsze podejmowanie działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.

13.

Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.

14. Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością. Poleca się również zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, oraz osób pracujących w świetlicach.
15. Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

16. Zachęca się wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach.

Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomendowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).

17. Zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF.

Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.

18. Rekomenduje się obserwację uczniów w celu zidentyfikowania problemu narkotykowego w szkole. Poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.

19. Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarami przemocy. Uczniowie, często w ankiecie wymieniają, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłoby dla nich spotkanie z przedstawicielem Policji. Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje również prawne.

Diagnoza Problemów Społecznych dla Gminy Grzmiąca znajduje się na stronie Urzędu Gminy Grzmiąca.

5. Badanie ESPAD a wyniki Diagnozy Gminy Grzmiąca

W okresie wiosennym 2019 roku w ramach międzynarodowego projektu ESPAD¹⁰ (European School Survey Project on Alcohol and Drugs), na terenie Polski, zrealizowane zostały badania ankietowe na próbie uczniów w przedziale wiekowym od 15 do 18 roku życia. Badaniami objęto próbę ogólnopolską, 6 prób wojewódzkich (Dolnośląskie, Lubelskie, Małopolskie, Mazowieckie, Śląskie, Świętokrzyskie) oraz 5 prób miejskich (Wrocław, Płock, Kalisz, Sopot, Szczecinek). Badania zrealizowano w 383 klasach gimnazjalnych oraz w 431 klasach szkół ponadgimnazjalnych¹¹. Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Badania w Gminie Grzmiąca zrealizowano wśród 162 uczniów szkół podstawowych (IV – VIII). Badanie ESPAD zostało realizowane metodą ankiety audytoryjnej przez zespół ankietatorów rekrutujący się spoza systemu oświaty i wychowania. Porównanie to ma na celu ukazanie różnic pomiędzy danymi ogólnopolskimi, a danymi lokalnymi. Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

	BADANIE GMINY GRZMIĄCA	BADANIE ESPAD
ROK BADANIA	2019	2019
PRÓBA BADAWCZA	162	12 434
WIEK BADANYCH UCZESTNIKÓW	14-16 LAT	16-18 LAT

10 J. Sierosławski, „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną – raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.”, Warszawa, 2019 r.
11 Tamże.

5.1. Problem alkoholowy

Według badań ESPAD z 2019 r., „napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Próby spożywania alkoholu ma za sobą 80,0% uczniów klas VIII oraz 92,8% klas ponadpodstawowych. W czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem piło jakiekolwiek napoje alkoholowe 67,9% młodszych uczniów”¹². W Gminie Grzmiąca ponad połowa uczniów w wieku 14-16 lat (52,50%) przyznała, że próbowali kiedykolwiek alkoholu.

Dodatkowo, poniżej możemy zaobserwować zestawienie odpowiedzi uczniów gminy w wieku 14-16 lat oraz odpowiedzi ankietowanych w badaniu ESPAD

	2007 r.	2011 r.	2015 r.	2019 r.	Gmina Grzmiąca (14-16 lat)
Tak	90,2%	87,3%	83,8%	80%	52,50%

Tabela 1 Porównanie wyników ESPAD 15-16 lat, do wyników diagnozy społecznej Gminy Grzmiąca w przedziale wiekowym 14 -16 lat (Czy próbowałeś/aś pić alkohol?).

Wskaźnik spożycia alkoholu przez uczniów z terenu Gminy Grzmiąca jest zdecydowanie niższy, niż wskaźnik ogólnopolski. Dodatkowo uczniowie gminy (14-16 lat) podobnie jak młodzież ogólnopolska badana w 2019 roku najczęściej sięgają po wódkę (52,63%) oraz piwo (48,57%).

5.2. Problem nikotynowy

Analizując problem nikotynowy wśród dzieci i młodzieży w Polsce, można zauważyć, iż jest on coraz mniej powszechny wśród tych grup. Z badania ESPAD wynika, że w czasie całego życia, jakiekolwiek doświadczenia z paleniem miało 49,9% uczniów

klas podstawowych. Uczniowie ze szkół w Gminie Grzmiąca również rzadziej niż uczniowie w Polsce, palą papierosy. Do kontaktu z papierosami kilka razy przyznało się 25% uczniów w wieku 14-16 lat.

	2007 r.	2011 r.	2015 r.	2019 r.	Gmina Grzmiąca (14-16 lat)
Nigdy nie paliłem	46,9%	42,8%	43,8%	50,1%	45%

Tabela Porównanie wyników ESPAD 15-16 lat, do wyników diagnozy społecznej Gminy Grzmiąca, 14-16 lat (ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?).

12. Tamże.

5.3. Problem narkotykowy

Jak wynika z badań ogólnopolskich problem narkotykowy nie przybiera tak dużych rozmiarów jak problem alkoholowy. Młodzież najczęściej sięga po marihuanę lub haszysz. W czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem używało tych substancji 21,4% uczniów w wieku 15-16 lat. W przypadku uczniów ze szkół w Gminie Grzmiąca problem narkotykowy również nie przybiera dużych rozmiarów. 12,50% młodych mieszkańców w wieku 14 -16 lat przyznaje się do zażywania jakichkolwiek substancji psychoaktywnych.

	2007	2011	2015	2019	Gmina Grzmiąca (14-16 lat)
Marihuana lub haszysz	15,7%	24,3%	25,0%	21,4%	11,76%

Substancje wziewne	8,2%	8,7%	11,2%	8,6%	5,88%
Amfetamina	3,8%	4,6%	5,3%	4,2%	8,82%
LSD lub inne halucynogeny	1,8%	3,3%	5,5%	3,2%	5,88%
Kokaina	1,8%	3,3%	4,4%	2,9%	8,82%
Heroina	1,4%	1,3%	3,1%	1,9%	8,82%
Extasy	2,5%	3,0%	3,9%	3,3%	5,88%
Grzyby halucynogenne	2,0%	3,1%	3,3%	2,3%	8,82%
Sterydy anaboliczne	2,1%	2,7%	3,1%	2,6%	5,88%
Polska heroina (kompot)	1,8%	2,4%	3,4%	x	5,88%

Tabela 3 Porównanie wyników ESPAD 15-16 lat, do wyników diagnozy społecznej Gminy Grzmiąca, 14-16 lat (jakie były to substancje?).

III. Realizacja Programu

- 1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zadań własnych gminy w obszarze przeciwdziałania narkomanii jest koordynowana przez młodszego referenta ds. organizacyjnych i profilaktyki p/alkoholowej.**
- 2. Zadania Programu realizowane będą poprzez działalność następujących podmiotów:**
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grzmiącej (dalej: Komisja lub GKRPA),
 - Urząd Gminy Grzmiąca (dalej: UG),
 - Młodszy referent ds. organizacyjnych i profilaktyki p/alkoholowej (dalej Pełnomocnik lub PK),

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grzmiącej (dalej: GOPS) ,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. P
- przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (dalej: ZI),
- Policja (dalej: P),
- Szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze (dalej: SZ),
- Kuratorzy sądowi i rodzinni (dalej: K),
- Ośrodki zdrowia oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne (dalej: NFZ),
- Partnerzy zewnętrzni, w tym organizacje pozarządowe i indywidualni realizatorzy (dalej: PZ).

IV. Cele i zadania Programu

Cel strategiczny: ograniczanie przyczyn i zasięgu zjawiska uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, zjawiska przemocy oraz przeciwdziałanie bieżącym problemom związanym z zachowaniami ryzykownymi we wszystkich tych obszarach.

Cele operacyjne:

- 1)** prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych na rzecz społeczności lokalnej,
- 2)** zwiększanie świadomości i zaangażowania mieszkańców Gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz stosowania przemocy,
- 3)** wdrażanie efektywnego systemu monitoringu i ewaluacji działań podejmowanych w ramach Programu.

Realizacja powyższych celów zamyka się w zadaniach:

Lp.	Zadania do realizacji	Działania szczegółowe	Realizatorzy działania	Harmogram realizacji
1.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.	1. Realizacja programów psychoterapii dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków w specjalistycznych ośrodkach (terapia podstawowa i podtrzymująca).	PZ	W miarę potrzeb
		2. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin-informowanie o chorobie alkoholowej i narkomanii oraz możliwościach leczenia osób uzależnionych i ich rodzin (ulotki, plakaty, rozmowy indywidualne, porady), • diagnozowanie problemów rodziny i zaplanowania pomocy, • motywowanie osób uzależnionych do podjęcia psychoterapii, a po jej ukończeniu do korzystania z pomocy w grupie wsparcia dla osób uzależnionych, edukacja, • rozpoznanie zjawiska	PZ	Cały rok, 1 raz w tygodniu

		przemocy domowej, udzielenie wsparcia i informacji o możliwościach pomocy, • gromadzenie i udostępnianie, informacji o instytucjach realizujących programy terapeutyczne związane z leczeniem uzależnień i pomocą dla rodziny osoby uzależnionej.		
		3. Utworzenie i prowadzenie grupy wsparcia dla osób uzależnionych od narkotyków. • motywowanie osób uzależnionych do podjęcia psychoterapii, a po jej ukończeniu do korzystania z pomocy w grupie wsparcia dla osób uzależnionych, edukacja, • udzielania wsparcia osobą po zakończonym leczeniu odwykowym (poprzez rozmowy), • prowadzenie rozmów konsultacyjno – informacyjnych w pomocy osobą z problemem uzależnienia od narkotyków i Współuzależnienia, • gromadzenie i udostępnianie,	PZ	Cały rok, 1 raz w tygodniu

		informacji o instytucjach realizujących programy terapeutyczne związane z leczeniem uzależnień i pomocą dla rodziny osoby uzależnionej.		
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psycho-społecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie	1. Realizacja programów pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób współuzależnionych oraz z syndromem dorosłych dzieci alkoholików.	PZ	W miarę potrzeb
		2. Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin: • udzielenie wsparcia osobom z rodziny osób uzależnionych (informowanie o możliwości pomocy, poradnictwo, edukacja, zachęcenie do korzystania z grupy wsparcia dla osób współuzależnionych).	PZ	Cały rok, 1 raz w tygodniu
		3. Realizacja programów profilaktyki przemocy dla dorosłych (np. warsztaty umiejętności rodzicielskich, programy dla rodziców na temat radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wychowawczymi, rozwiązywania konfliktów itp.).	GOPS, PZ	W miarę potrzeb

		4. Przygotowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców gminy na temat oferty pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym i przemocy.	PK GKRPA, ZI	Cały rok
		5. Zapewnienie osobom uwikłanym w przemoc domową warunków krótkotrwałego pobytu oraz pomocy psychospołecznej na czas odizolowania ich od sprawcy przemocy.	PZ	W miarę potrzeb
		6. Realizacja programów pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób stosujących przemoc.	PZ	W miarę potrzeb

3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych	1. Upowszechnianie oraz wdrażanie w szkołach uniwersalnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, które biorą pod uwagę wspólne czynniki chroniące, wspierające prawidłowy rozwój i czynniki ryzyka problemów alkoholowych i używania innych substancji psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych.	SZ, PZ	Cały rok
		2. Prowadzenie działań edukacyjnych adresowanych do różnych grup docelowych w szczególności do dzieci, młodzieży i rodziców na temat	PZ, SZ GKRPA	Cały rok

		zagrożeń wynikających z używania różnych środków odurzających, alkoholu oraz innych zachowań ryzykownych.		
		3. Upowszechnienie informacji dotyczących zagrożeń wynikających z używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych, w tym realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych.	UG, PZ, SZ	Cały rok
		4. Podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu, środków odurzających, w tym, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	PZ	W miarę potrzeb
		5. Szkolenie dla mieszkańców Gminy na temat FASD (zespołu płodowych zaburzeń alkoholowych).	PK, PZ	W miarę potrzeb
		6. Wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	NFZ, PZ	W miarę potrzeb

		7. Wsparcie edukacji osób oraz instytucji działających na rzecz realizacji zadań Programu poprzez zakup specjalistycznych materiałów profilaktycznych.	UG	W miarę potrzeb
		8. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia – w tym badania dostępności alkoholu typu „tajemniczy klient”.	PZ, GKRPA, P	Cały rok
		9. Monitorowanie skali problemów dotyczących używania substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym i wśród młodzieży przez prowadzenie badań i sondaży, tworzenie lokalnych diagnoz i ekspertyz.	PK, PZ	W miarę potrzeb
		10. Budowanie lokalnych koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, także w ramach porozumień z innymi samorządami lokalnymi czy współpracy z samorządem województwa.	UG, GKRPA, PK, K, NFZ	Cały rok

4.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, Służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych	1. Wspieranie działalności środowisk abstynenckich (w tym grupom wsparcia, które udzielają pomocy osobom po zakończeniu przez nich leczenia odwykowego oraz ich rodzinie).	UG, PK	Cały rok
		2. Finansowanie zakupu materiałów profilaktycznych na potrzeby realizacji zadań Programu.	UG	W miarę potrzeb
5.	Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego	1. Podejmowanie interwencji w przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu niepełnoletnim lub nietrzeźwym, sprzedaży pod zastaw i na kredyt oraz złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych oraz występowanie przed sądem jako oskarżyciel publiczny.	GKRPA, UG	W miarę potrzeb
6.	Zapewnienie realizatorom Programu warunków umożliwiających sprawne wykonywanie	1. Zabezpieczenie pracy i funkcjonowania osoby zajmującej się profilaktyką uzależnień i GKRPA.	UG	Cały rok
		2. Finansowanie szkoleń dla członków Komisji i osoby zajmującej się profilaktyką	UG	Cały rok

	powierzonych zadań	uzależnień.		
		3. Pokrywanie kosztów sądowych i wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu.	UG	Cały rok
		4. Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej.	UG, GKRPA	Cały rok

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oprócz inicjowania zadań określonych w art. 4¹ Ustawy:

- podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- współpracuje z kuratorami przydzielonymi przez Sąd osobom zobowiązanym do podjęcia leczenia,
- uczestniczy w pracach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przemocy w rodzinie,
- opiniuje wnioski dotyczące wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- prowadzi kontrole przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych.

V. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Grzmiąca w roku 2021.

1. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymają wynagrodzenie brutto za poszczególne rodzaje prac związanych z działalnością komisji:
 - a) za posiedzenie komisji 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
 - b) za kontrolę jednego punktu sprzedaży pod względem przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych -50 zł,
 - c) za prowadzenie dokumentacji Komisji ryczałt miesięczny w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
 - d) za prace organizacyjno-techniczne i pomocnicze (np. dyżury, wizyty motywacyjno-interwencyjne w rodzinach alkoholowych, inne w miarę potrzeb) – 20 zł/godz.
2. Podstawą do naliczenia wynagrodzenia członków Komisji są:
 - a) lista obecności na posiedzeniu komisji,
 - b) protokoły z przeprowadzenia kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
 - c) w przypadku prac organizacyjnych i pomocniczych – potwierdzenie przez osobę zajmującą się profilaktyką uzależnień lub przez przewodniczącego ewentualnie sekretarza Gminnej Komisji RPA.
3. Przy podróżach służbowych poza teren Gminy Grzmiąca, członkom komisji skierowanym na szkolenia z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych przysługuje zwrot kosztów podróży według zasad obowiązujących przy podróżach służbowych na terenie kraju zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013r. Poz.167),

VI. Źródła i zasady finansowania zadań.

1. Źródłem finansowania zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są

dochody uzyskane z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w Gminie Grzmiąca.

2. Wydatki przeznaczone na realizację zadań własnych gminy, wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii określonych w Programie ujęte zostały w planie budżetowym na rok 2021.
3. Dysponentem środków na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 jest Urząd Gminy Grzmiąca.

VII. Monitoring oraz ewaluacja programu.

Systematyczne monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków dostarcza informacji do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. System monitorowania stanowi zaplecze informacyjne dla podmiotów realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień. Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie Gminy polegają w szczególności na:

- 1) ewaluacji realizowanych działań,
- 2) analizie sprawozdań z realizacji poszczególnych zadań,
- 3) przygotowywaniu przez Młodszego referenta ds. organizacyjnych i profilaktyki p/alkoholowej sprawozdań dla Rady Gminy Grzmiąca.

Monitorowaniem programu zajmować się będzie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grzmiącej oraz młodszy referent ds. organizacyjnych i profilaktyki p/alkoholowej we współpracy z pozostałymi realizatorami Programu.

Wskaźniki monitoringu to między innymi:

- 1) liczba osób objętych terapią,
- 2) liczba osób objętych działaniami pomocowymi np. współuzależnieni, uzależnieni, dzieci z grup ryzyka,
- 3) liczba dzieci, młodzieży i dorosłych objętych działaniami profilaktycznym edukacyjnymi i informacyjnymi,
- 4) liczba rodziców objętych programami profilaktyki uniwersalnej,

- 5) liczba nauczycieli biorących udział w szkoleniach z zakresu profilaktyki uzależnień,
- 6) liczba osób przyjętych przez punkt konsultacyjny,
- 7) liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- 8) liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart”.

Ewaluacja Programu obejmuje systematyczne, konsekwentne zbieranie danych oraz ich analizę i interpretację, w celu sprawdzenia czy działania zaplanowane w programie zostały przeprowadzone zgodnie z założeniami.

Ponadto analiza przebiegu realizacji poszczególnych działań w ramach Programu ułatwia zaplanowanie dalszych działań i interpretację efektów ewaluacji wyników Programu. Ewaluacja Programu powinna mieć charakter ciągły i być dokonywana zarówno przez jego realizatorów, jak też ewaluatorów zewnętrznych.

Opracowanie programu:

Ramona Wójcicka- młodszy referent ds. organizacyjnych i profilaktyki p/alkoholowej.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Grzmiącej.